

УДК 338.43

DOI: 10.31732/2663-2209-2019-56-204-212

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ СКЛАДОВІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИВАБЛИВОСТІ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Орджі Л. Ч.

аспірант, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна,
тел.: (063) – 890-41-44, e-mail: metroxcode@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6144-724X

INNOVATION-INVESTMENT COMPONENTS OF ENSURING THE ATTRACTIVENESS AND COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL PRODUCTION

Ordzhi L.

postgraduate student, “KROK” University, Kyiv, st. Tabirna 30-32, 03113, Ukraine, tel.: (063)-890-41-44,
e-mail: metroxcode@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6144-724X

Анотація. Зазначено, що у сучасних умовах досить низка сприйнятливість сільгоспвиробників до наукових досягнень. Визначено основні етапи інноваційно-інвестиційного процесу: фундаментальні (академічні) дослідження; прикладні дослідження; дослідно-конструкторські роботи; комерціалізація інновації. Визначено завдання інноваційного менеджменту. Розглянуто показники інвестиційної привабливості, які запропоновано умовно розділити на дві групи: соціальні індикатори та економічні фактори. Зазначено, що інвестиційний клімат суб'єктів підприємництва оцінюється на основі показників інвестиційного потенціалу й інвестиційного ризику. У свою чергу, інвестиційний потенціал враховує основні макроекономічні характеристики, насиченість території факторами виробництва, споживчий попит населення та інші показники та складається з восьми груп показників). Зазначено, що величина інвестиційного ризику показує ймовірність втрати інвестицій і прибутку від них. Проаналізовано основні види ризику. Визначено, що для підвищення інвестиційної привабливості сільського регіону необхідно нароцувати потенціал сільськогосподарського виробництва, оновлювати технологічні процеси сільськогосподарського виробництва, розвивати інші галузі економіки й підвищувати рівень добробуту жителів. Зазначено, що на інвестиційну привабливість агросистем істотно впливає рівень розвитку сільськогосподарського виробництва, технічна оснащеність виробництва й частка продукції, вироблена в приватних господарствах. Проаналізовано причини низької інвестиційної привабливості сільськогосподарської галузі, та зазначено, що інвестиційна діяльність у сільському господарстві визначається регіональною політикою. Визначено, що прогнозований ефект у сільськогосподарському виробництві може бути досягнутий лише при високій конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції. Запропоновано визначення конкурентоспроможності трактувати як його здатність здійснювати прибуткову сільськогосподарську діяльність в умовах конкурентного ринку, що забезпечується вмілим використанням організаційно-управлінських, науково-технічних, економічних, виробничих, маркетингових і інших заходів ведення ефективної сільськогосподарської діяльності. Визначено показники та їхню комбінацію для оцінювання конкурентоспроможності регіональних сільськогосподарських підприємств. Визначено складові конкурентоспроможності сільськогосподарської галузі. Запропоновано регіональні сільськогосподарські підприємства за ступенем конкурентоспроможності розділити на чотири категорії. Визначено, що свою остаточну, завершальну форму конкурентоспроможність здобуває на мікрорівні. Визначено, що конкурентоспроможність можна виявити тільки порівнянням між собою сільськогосподарських підприємств, як у масштабі країни, так і в масштабі світового ринку. Зазначено, що успішний розвиток сільського господарства багато в чому залежить від вирішення складних багатофакторних проблем підвищення та забезпечення рівнів конкурентоспроможності регіональних сільськогосподарських підприємств та інвестиційної привабливості.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційні складові, привабливість, конкурентоздатність, сільськогосподарське виробництво.

Формул: 0, рис.: 1, табл.: 0, бібл.: 13

Annotation. It is noted that in modern conditions the farmers' susceptibility to scientific achievements is rather low. The basic stages of the innovation-investment process are determined: basic (academic) research; applied research; research and development work; commercialization of innovation. The tasks of innovative management are defined. The indicators of investment attractiveness, which are proposed to be conditionally divided into two groups, are

considered: social indicators and economic factors. It is noted that the investment climate of business entities is estimated on the basis of indicators of investment potential and investment risk. In turn, investment potential takes into account the main macroeconomic characteristics, the saturation of the territory by factors of production, consumer demand and other indicators and consists of eight groups of indicators). It is noted that the magnitude of investment risk indicates the probability of loss of investment and profit from them. The main types of risk are analyzed. It is determined that in order to increase the investment attractiveness of the rural region it is necessary to increase the potential of agricultural production, to update technological processes of agricultural production, to develop other sectors of the economy and to increase the level of well-being of residents. It is noted that the investment attractiveness of agro-systems is significantly influenced by the level of development of agricultural production, technical equipment of production and share of products produced in private farms. The reasons for the low investment attractiveness of the agricultural sector are analyzed, and it is stated that investment activity in agriculture is determined by regional policy. It is determined that the predicted effect in agricultural production can be achieved only with high competitiveness of domestic agricultural products. The definition of competitive ability is interpreted as its ability to carry out profitable agricultural activities in a competitive market, which is ensured by the skillful use of organizational, managerial, scientific, technical, economic, production, marketing and other measures of efficient agricultural activity. Indicators and their combination for assessing the competitiveness of regional agricultural enterprises are identified. The components of the competitiveness of the agricultural sector have been determined. It is proposed to divide regional agricultural enterprises into four categories according to their degree of competitiveness. It is determined that its final, final form of competitiveness is gaining at the micro level. It is determined that competitiveness can be shown only by comparison of agricultural enterprises, both on a country scale and on a global market scale. It is noted that successful development of agriculture largely depends on solving complex multifactorial problems of raising and ensuring the levels of competitiveness of regional agricultural enterprises and investment attractiveness.

Key words: *innovation and investment components, attractiveness, competitiveness, agricultural production.*

Formulas: 0, fig.: 1, tabl.: 0, bibl.: 13

Постановка проблеми. Розвиток сільського господарства багато в чому залежить від успішного вирішення складних багатофакторних проблем підвищення та забезпечення рівнів конкурентоспроможності регіонального сільськогосподарського виробництва, а також методів їх ефективного системного управління. Основою інноваційних процесів у сільському господарстві, як і в інших галузях господарської діяльності, є інноваційна діяльність, яка представляє собою сукупність заходів щодо освоєння інновацій безпосередньо у виробництві, що дозволяє вести безперервне техніко-технологічне й організаційно-економічне його відновлення й підвищення ефективності.

В сучасних умовах на перший план виступає необхідність прискорення освоєння наукових досягнень у сільськогосподарському виробництві як важливий фактор економічного механізму функціонування сільського господарства, тому що реалізована виробниками наукова й наукомістка продукція сприяє підвищенню результативності виробництва, росту продуктивності праці й підвищенню ефективності функціонування аграрних,

агропромислових і обслуговуючих підприємств. Однак, у сформованій практиці є певне розходження у формах освоєння наукових досягнень у виробництві за типом і рівнем інтенсивності. На жаль, досить розповсюдженою є пасивна (екстенсивна) форма їхнього освоєння, що граничить найчастіше з повною відсутністю такої, що часом буває пов'язано, насамперед, з економічним становищем підприємств, а нерідко й з інертністю і безініціативністю, і навіть злочинною недбалістю топ-менеджерів підприємств. І навпаки, максимально ефективною формою освоєння наукових досягнень є активна форма освоєння інновацій при високій інноваційній активності, насамперед, самих товаровиробників, при якій даний процес приймає інтенсивний характер з максимально швидким і найбільш повним обсягом освоєння наукових досягнень у виробництві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми інноваційно-інвестиційної складової забезпечення привабливості та конкурентоздатності сільськогосподарського виробництва розглядаються в працях різної тематичної спрямованості. Серед учених, які

досліджують інноваційно-інвестиційну складову сільськогосподарського виробництва варто виділити такі праці вчених, як Н.В. Бредун [1], М.Д. Гилка, Л.В. Прокопець [2], Т.С. Демченко [3], В.Г. Ткаченко, В.И. Богачев, В.Н. Гончаров [4], Ю.О. Лупенко, М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк [5], Н.В. Кінах [6], О.О. Красноручський [7] та ін. Однак, наукові дискусії точаться переважно окремо навколо впливу інновацій на конкурентоспроможність сільськогосподарського виробництва та окремо розглядаються інвестиційні складові у цій галузі. Вважаємо, що ці два поняття є обумовленими та повинні розглядатися у взаємозв'язку.

Формулювання цілей статті.

Визначити інноваційно-інвестиційні складові забезпечення привабливості та конкурентоздатності сільськогосподарського виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах досить низка сприйнятливність сільгоспвиробників до наукових досягнень, а часом навіть і до діяльності наукових організацій, що пов'язано, насамперед, з низькими економічними можливостями підприємств переходу більшості підприємств від розширеного відтворення до простого. У цьому плані буде потрібна більша й наполегливіша робота з відбудови платоспроможного попиту товаровиробників на наукову й наукомістку продукцію, створення економічних стимулів інвестування капіталу в інновації, пільгування оподаткування нематеріальних активів.

Залучення капіталу приватних інвесторів для розвитку сільськогосподарського виробництва можливо лише на умовах його ефективного використання. Результатом ефективного використання є не тільки можливість обслуговування інвестиційних ресурсів, що залучаються, але й ріст ринкової вартості підприємства, що їх використовує. У результаті, реалізуються інтереси всіх інвесторів: інституціональних засновників;

пассіонарних – фінансові ресурси, що інвестують, у статутний капітал організації й кредитних – боргових прав, що є покупцями, організації.

Саме від «... прискореного інноваційного розвитку його апіоритетних галузей залежить зростання конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції, збереження і відтворення використовуваних земельних ресурсів, стійкість сільських територій та рівень зайнятості й життя сільського населення» [1].

При організації планування інноваційно-інвестиційної діяльності й контролю за його результатами необхідно враховувати етапність інвестиційно-інноваційного процесу та його тривалість.

Отже, процес інвестування інноваційної діяльності має довгострокову природу й підрозділяється на фази, що ілюструється рис. 1.

Основними фазами інноваційного процесу є:

- фундаментальні (академічні) дослідження (Ф.Д.) – метою яких є формування нових гіпотез і теорій;
- прикладні дослідження (П.Д.) – метою яких є розвиток прикладних аспектів концепцій для рішення практичних завдань;
- дослідно-конструкторські роботи (ДКР) – метою яких служить створення нових технічних засобів для реалізації нових технологій;
- комерціалізація інновації – продаж прав на використання комплексу технічних і технологічних форм нематеріальних активів для одержання необхідного виторгу для відшкодування інвестиційних витрат і одержання підприємницького прибутку.

Тому що інновація на балансах організацій представлена як нематеріальний, або сукупність нематеріальних і матеріальних активів, то вона піддана насамперед моральному зносу.

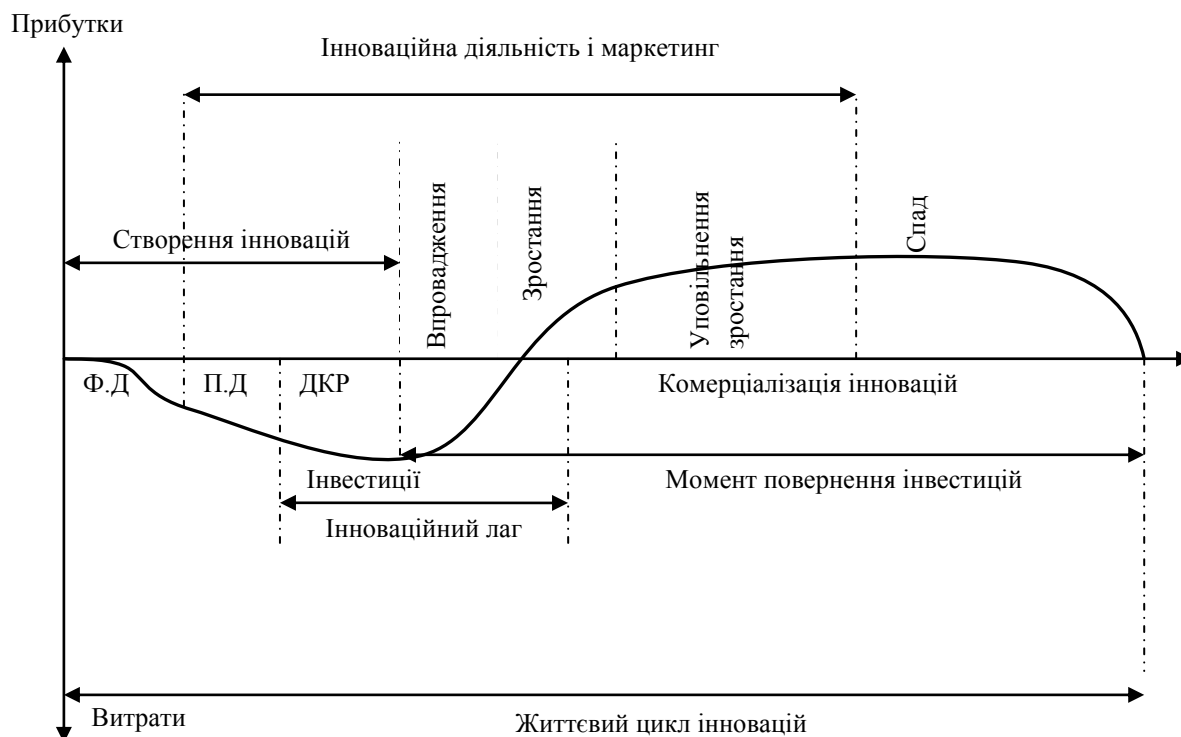

Рис. 1. Основні етапи інноваційно-інвестиційного процесу

Джерело: сформовано автором

В умовах посилення конкурентної боротьби між виробниками інновацій, період повного морального зносу істотно скорочується. Організаціям необхідна більш активна амортизаційна політика стосовно інновацій, що гнучко регламентувала б основні облікові моменти, пов'язані з витратами в інноваційній області.

Однак, принцип визнання витрат і прийняття їх до обліку, що припускає обов'язкову юридичну ідентифікацію прав на об'єкт обліку суперечить Міжнародним стандартам фінансового обліку. Це протиріччя перешкоджає більш активній інноваційній політиці у сільському господарстві, обмежуючи можливості включення витрат на інновації в статті витрат, що підлягають списанню.

Завдання інноваційного менеджменту, що припускає комплексну систему контролінгу інноваційного процесу полягають в скороченні періоду створення інновацій і подовженні періоду комерціалізації на основі скорочення тривалості інноваційного лага, тобто

періоду від початку перших інвестицій у фундаментальні дослідження й закінчуючи періодом повної окупності вкладених на всіх етапах створення інновацій інвестицій. Саме від цього залежить комерційна ефективність інноваційної діяльності в цілому й інноваційних проектах зокрема.

Показники інвестиційної привабливості досить різноманітні й різняться залежно від місця суб'єкта у відповідній територіальній, галузевій, управлінській ієрархії. Стосовно до адміністративних утворень і галузей інвестиційна привабливість визначається інвестиційним кліматом, тобто економічними, політичними, фінансовими умовами, що впливають на приплив внутрішніх і зовнішніх інвестицій в економіку [8, 9].

Всі показники оцінки інвестиційної привабливості економічного суб'єкта можна умовно розділити на дві групи. До першої групи відносяться соціальні індикатори, що характеризують політичний клімат регіону, екологічну ситуацію, демографічну ситуацію, етнічні

взаємини та ін. Ці фактори не піддаються точній кількісній оцінці, прив'язці до конкретної галузі або організації. Вони характеризують регіон у цілому.

Різні дослідники застосовують до них суб'єктивні експертні методи при визначенні їхнього впливу на загальний потенціал господарюючого суб'єкта [10, 11]. Другу групу формують економічні фактори, що містяться в офіційній статистичній і бухгалтерській звітності. З їх допомогою можна оцінити виробничий потенціал, фінансові результати, інвестиційну активність, трудовий потенціал господарюючого суб'єкта.

Інвестиційний клімат суб'єктів підприємництва оцінюється на основі показників інвестиційного потенціалу й інвестиційного ризику. Інвестиційний потенціал враховує основні макроекономічні характеристики, насиченість території факторами виробництва, споживчий попит населення та інші показники. Він також вимагає збільшення обсягу інвестицій [3]. Інвестиційний потенціал регіону складається з восьми груп показників):

- ресурсно-сировинного (середньозважена забезпеченість балансовими запасами основних видів природних ресурсів);
- трудового (трудові ресурси і їхній освітній рівень);
- виробничого (сукупний результат господарської діяльності населення в регіоні);
- інноваційного (рівень розвитку науки й впровадження досягнень науково-технічного прогресу в регіоні);
- інституціонального (ступінь розвитку провідних інститутів ринкової економіки);
- інфраструктурного (економіко-географічне положення регіону і його інфраструктурна забезпеченість);
- фінансового (обсяг податкової бази й прибутковість підприємств регіону);
- споживчого (сукупна купівельна спроможність населення регіону).

Ю.В. Самойлик у своїх дослідженнях виділяє також стратегічний потенціал

конкурентоспроможності підприємства, який визначає як «...інтегрований відкритий комплекс системних елементів, що характеризується сукупністю виробничих ресурсів і резервів, методів, способів, напрямів їх використання та джерел поповнення, системою цілеутворення, організаційно-економічним механізмом підприємства, а також можливістю адаптації економічної системи до умов зовнішнього середовища, і забезпечує досягнення синергічного ефекту від реалізації поточних, стратегічних цілей, місії підприємства та формування стратегічної конкурентоспроможності» [12].

Величина інвестиційного ризику показує ймовірність втрати інвестицій і прибутку від них. В економічній практиці ризик має різноманітні прояви, оскільки рішення, пов'язане з ризиком, мотивується наявністю цілого ряду наперед непередбачених чинників невизначеності [3]. Враховуються наступні види ризику:

- економічний (тенденції в економічному розвитку регіону);
- фінансовий (ступінь збалансованості регіонального бюджету й фінансів підприємств);
- політичний (розподіл політичних симпатій населення за результатами останніх парламентських виборів, авторитетність місцевої влади);
- соціальний (рівень соціальної напруженості);
- екологічний (рівень забруднення навколишнього середовища, включаючи радіаційне);
- кримінальний (рівень злочинності в регіоні з урахуванням тягаря злочинів);
- законодавчий (юридичні умови інвестування в ті або інші сфери або галузі, порядок використання окремих факторів виробництва).

При розрахунку останнього ризику враховуються як державні, так і регіональні закони й нормативні акти, а також документи, що безпосередньо регулюють інвестиційну діяльність або торкаються її побічно. Інтегральний рейтинг кожного регіону з інвестиційного

потенціалу розраховується як середньозважене експертними вагами значення питомої ваги регіону в Україні за показниками, що відносяться до всіх перерахованих вище видів потенціалу. Аналогічно, інтегральний рейтинг кожного регіону за рівнем інвестиційного ризику розраховується на основі середньозважених відхилень значень обраних показників ризику від середньоукраїнських.

Підсумкові рейтинги задаються номерами регіонів, визначеними таким чином, що чим менше номер у ранжировці, тим вище потенціал і, відповідно нижче ризик (перший номер відповідає найбільш високому потенціалу й найбільш низькому ризику). У випадках, коли фактичні значення статистичних показників декількох регіонів збігаються, всій групі привласнюється середньогрупове значення рейтингу.

Для підвищення інвестиційної привабливості сільського регіону необхідно нарощувати потенціал сільськогосподарського виробництва, оновлювати технологічні процеси сільськогосподарського виробництва, розвивати інші галузі економіки й підвищувати рівень добробуту жителів [2].

Крім інвестиційного клімату в регіоні, на інвестиційну привабливість агросистем істотно впливає рівень розвитку сільськогосподарського виробництва, технічна оснащеність виробництва й частка продукції, вироблена в приватних господарствах.

Низька інвестиційна привабливість сільськогосподарської галузі викликана низькою рентабельністю, постійним недоліком власних оборотних коштів, відсутністю ліквідного заставного майна в сукупності з обмеженістю асортиментів натуральної сільськогосподарської продукції, труднощами її доставки до місць реалізації й пов'язаними із цими втратами. У подібній ситуації інвестиційна діяльність у сільському господарстві визначається регіональною політикою.

Існує пропозиція деяких авторів щодо доцільності переважного інвестування

переробних виробництв [12, 13]. На їх думку, підприємства що переробляють за рахунок оперативного реагування на ринковий попит і більш глибокої переробки сировини зможуть стати гарантами майбутнього росту й здатні залучати додаткові кошти для розвитку виробництва, у тому числі сільськогосподарського. Однак, на нашу думку, прогнозований ефект може бути досягнутий лише при високій конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції, інакше розвиток переробних галузей буде заснований, як це зараз практикується, на використанні імпортової сировини, що поставляється в країну найчастіше за демпінговими цінами.

Подібні процеси приведуть до подальшої деградації вітчизняного сільського господарства та не повинні допускатися державною й регіональною владою. У наш час поставлене завдання: чітко визначити предмет для інвестування й впритул зайнятися просуванням не тільки окремих проектів, а конкретних інноваційних програм, виробництв споконвічно спрямованих на випуск конкурентоспроможної продукції. У цій зв'язці повинні об'єднатися наука, виробництво, інвестори і споживачі продукції.

Теми для подібних програм у сільському господарстві є. Є й команди, що сформувалися, і наукові заділи. Розвиток інноваційних програм повинен докорінно змінити ситуацію з залучення інвестицій і послужити імпульсом для подальшого інноваційного розвитку економіки сільського господарства.

Стабільність розвитку сільськогосподарських підприємств багато в чому залежить від успішного рішення складних багатофакторних проблем підвищення й забезпечення рівнів конкурентоспроможності регіональних сільських територіальних утворень, а також методів їх ефективного системного управління.

Для того щоб визначити поняття «конкурентоспроможність», як економічну

категорію, варто розглянути наступні питання:

- яким компонентам економічної системи властива конкурентоспроможність;
- яким чином ця властивість пов'язана з іншими властивостями економічних суб'єктів;
- які методи й способи рішення завдань, пов'язаних з аналізом конкурентоспроможності економічних об'єктів.

У самому широкому сенсі конкурентоспроможність означає можливість виграшу в змаганні. Щодо економічної сфери конкурентоспроможність у самому загальному виді – володіння властивостями, що створюють переваги для суб'єкта економічного змагання.

В Україні проблеми конкурентоспроможності регіональних сільськогосподарських підприємств досить гострі й, безумовно, мають потребу в докладному аналізі для вироблення конструктивної позиції держави й прийняття на її основі продуктивних конкретних рішень суб'єктами внутрішньої й зовнішньої економічної політики. Саме «... інноваційна спрямованість нині відіграє домінуючу, а можливо і вирішальну, роль у визначенні кола учасників конкуренції в майбутньому, адже саме інновації дають змогу створити стратегічні переваги в найбільш конкурентних галузях» [8].

Якщо врахувати, що в значній мірі дезорганізованому українському економічному простору протистоїть потужна, добре організована, взаємодоповнююча економіка країн Об'єднаної Європи й значною мірою інтегрована економіка розвинених країн, то економічні масштаби й конкурентні позиції системи сільського господарства України ще більше пригнічують.

Конкурентоспроможність на рівні регіональних сільськогосподарських підприємств можна оцінювати, застосовуючи наступні показники і їхню комбінацію:

- продуктивність праці;
- питома оплата праці;
- капіталоємність;
- наукоємність і технічний рівень продукції;
- сукупність знань і наукових заділів, необхідних для самостійного освоєння продукції і її відтворення;
- обсяг технологічних заділів для реалізації наукових і проектно-конструкторських розробок;
- ступінь експортної орієнтації або імпортової залежності галузі;
- ступінь відповідності рівня розвитку галузі загальному рівню розвитку національного господарства;
- експансія галузі, тобто ступінь використання її продукції в різних галузях господарства.

Цей набір показників може бути змінений і доповнений з урахуванням специфіки галузевих об'єднань, фінансово-промислових груп або окремих сфер господарювання.

Конкурентоспроможність галузі припускає наявність у ній:

- раціональної галузевої структури;
- групи високо конкурентних підприємств – фірм – лідерів, службовців орієнтиром для підприємств інших рівнів;
- налагодженої дослідно-конструкторської й прогресивної виробничо-технічної бази;
- гнучкої галузевої інфраструктури;
- відпрацьованої системи науково-технічного, виробничого, матеріально-технічного й комерційного співробітництва як усередині галузі, так і з іншими галузями в країні й за її межами.

Серед окремих галузей економіки України найбільш конкурентоспроможними на світовому ринку є галузі, які базуються на основі передових технологій і високопрофесійних кадрів. Тому такого важливого значення набуває розвиток інноваційних процесів у системі сільськогосподарських підприємств, як основи формування їхньої конкурентоспроможності.

П.Т. Саблук зазначає, що «...аграрна реформа досягне своєї мети лише тоді,

коли на її основі сформується багатоукладна ринкова економіка, здатна не тільки забезпечити продовольчу безпеку країни ..., а й створювати конкурентні переваги при виробництві та збуті продукції і сільськогосподарської сировини за кордон» [10].

Регіональні сільськогосподарські підприємства за ступенем конкурентоспроможності можна розділити на чотири категорії: дуже сильна конкурентна позиція; сильна конкурентна позиція; посередня конкурентна позиція; слабка конкурентна позиція.

На наш погляд, свою остаточну, завершальну форму конкурентоспроможність здобуває на мікрорівні.

Традиційним напрямом аналізу мікроконкурентоспроможності є розрахунки й дослідження конкурентоспроможності товарів і послуг, вироблених сільськогосподарськими виробниками, що визначають як співвідношення ціни і якості конкретних товарів, вироблених окремими підприємствами й фірмами або пропонованих ними послуг. Це співвідношення залежить від умов, що сформувалися на попередніх двох рівнях, від персоналу підприємства, його здатності використовувати як свої ресурси, так і загальногосподарські й галузеві переваги. За допомогою відповідної оцінки можна встановити, який з видів продукції або послуг переважніше для споживачів.

Оцінка конкурентоспроможності у сільському господарстві на мікрорівні може проводитися й за деякими іншими параметрами, пов'язаними з особливостями виробництва й споживання конкретного виду продукції. Тут беруться до уваги, крім відношення ціни і якості порівнюваних видів продукції, зокрема, умови поставки (час, форма платежу, вид транспортування й т.д.), а також наявність і ефективність обслуговування під час продажу товару й наступному його використанні.

З огляду на складність сучасного сільськогосподарського виробництва й

динамізм науково-технічного прогресу, можна з упевненістю сказати, що ця частина аналітичної роботи є однією з найбільш трудомістких. Інша проблема – виявлення стійких взаємозв'язків між витратами (ціною) різних товарів і їхньою якістю. Під час її вирішення найчастіше використовуються параметричні методи дослідження, що дозволяють не тільки встановити ці зв'язки, але й кількісно їх визначити.

За визначенням Ю.В. Сусіденко «...конкурентоспроможність підприємств АПК – це рівень ефективності господарювання агропромислових підприємств, який за допомогою обраної стратегії розвитку має переваги над іншими однотипними підприємствами» [13].

Таким чином, конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємства пропонується трактувати як його здатність здійснювати прибуткову сільськогосподарську діяльність в умовах конкурентного ринку, що забезпечується вмілим використанням організаційно-управлінських, науково-технічних, економічних, виробничих, маркетингових і інших заходів ведення ефективної господарської діяльності.

Висновки. Слід зазначити важливу обставину: конкурентоспроможність не є іманентною якістю сільськогосподарського підприємства. Це означає, що його конкурентоспроможність може бути виявлена або оцінена тільки в рамках групи підприємств регіонального сільськогосподарського виробництва, що відносяться до однієї галузі, або підприємств, що випускають товари – субститути. Конкурентоспроможність можна виявити тільки порівнянням між собою цих фірм, як у масштабі країни, так і в масштабі світового ринку.

Зазначено, що «конкурентоспроможність сільськогосподарського підприємства на рівні регіону» – поняття відносне: те саме підприємство в рамках, наприклад, регіональної галузевої групи може бути визнане конкурентоспроможним, а в

рамках галузей світового ринку або його сегмента – ні.

Таким чином, успішний розвиток сільського господарства багато в чому залежить від вирішення складних багатофакторних проблем підвищення та забезпечення рівнів конкурентоспроможності регіональних сільськогосподарських підприємств та інвестиційної привабливості.

Література:

1. Бредун Н. В. Стратегічне планування інноваційного розвитку агропромислового виробництва на районному рівні. *Економіка АПК*. 2011. № 8. С. 118-122.
2. Гилка М. Д., Прокопець Л. В. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств та їх державна підтримка. *Економіка АПК*. 2012. № 3. С. 78-83.
3. Демченко Т. С. Управління інвестиційними ризиками інноваційних проєктів в агроформуваннях. *Економіка АПК*. 2011. № 10. С. 138-145.
4. Ткаченко В. Г., Богачев В. И., Гончаров В. Н., Бабак В. Н. и др. Инвестиционные и инновационные процессы в АПК Украины в условиях аграрной реформы : монография. Луганск : Книжковий світ, 2010. 272 с.
5. Лупенко Ю. О., Малік М. Й, Шпикуляк О. Г. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України : проблеми і перспективи: монографія. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2014. 514 с.
6. Кінах Н. В. Основні напрями інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2012. № 2. С. 90-94.
7. Красноруцький О.О. Методичні протиріччя в оцінці конкурентоспроможності сільського господарських підприємств. *Економіка АПК*. 2011. № 12. С. 103-108.
8. Кулаєць М. М., Бабієнко М. Ф., Витвицька О. Д., Присянік В. М. Інноваційне сприяння у забезпеченні продовольчої безпеки. *Економіка АПК*. 2011. № 6. С. 111-117.
9. Мазнаєв Г. Є. Економічна ефективність інноваційних техніко-технологічних рішень в аграрному виробництві. *Економіка АПК*. 2011. № 6. С. 118-123.
10. Саблук П. Т. Реалізація механізму реформ в аграрній сфері. *Економіка АПК*. 2011. № 10. С. 3-6.
11. Самойлик Ю. В. Методичні підходи до оцінки стратегічного потенціалу конкурентоспроможності підприємства. *Економіка АПК*. 2012. № 3. С. 72-78.
12. Самойлюк Ю. В. Механізми структуризації стратегічного потенціалу конкурентоспроможності підприємства. *Технологічний аудит та резерви виробництва*. 2011. № 2. С. 73.

13. Сусіденко Ю. В. Теоретичні аспекти сутності категорії конкурентоспроможності підприємств АПК. *Економіка АПК*. 2012. № 1. С. 157-160.

References:

1. Bredun, N. V. (2011), "Strategic planning of innovative development of agro-industrial production at the district level", *Ekonomika APK*. № 8, pp. 118-122.
2. Gilka, M. D. and Prokopec L. V. (2012), "Competitiveness of agricultural enterprises and their state support", *Ekonomika APK*, № 3, pp. 78-83.
3. Demchenko, T. S. (2011), "Investment Risk Management of Innovative Projects in Agroforming", *Ekonomika APK*, № 10, pp. 138-145.
4. Tkachenko, V. G. Bogachev, V. I. Goncharov, V. N. and Babak, V. N. i dr. (2010), *Investicionnye i innovacionnye processy v APK Ukrainy v usloviyah agrarnoj reform* [Investment and innovation processes in the agro-industrial complex of Ukraine in the conditions of agrarian reform], Knizhkovij svit, Lugansk, Ukraine, 272 p.
5. Lupenko, Yu. O. Malik, M. J. Shpikulyak, O. G. (2014) *Innovacijne zabezpechennya rozvitku silskogo gospodarstva Ukraini : problemi i perspektivi* [Innovative provision of agricultural development of Ukraine: problems and prospects], NNC «IAE», Kyiv, Ukraine, 514 p.
6. Kinah, N. V. (2012), "Main directions of innovation activity of agricultural enterprises", *Ekonomika APK*. № 2, p. 90-94.
7. Krasnoruckij, O. O. (2011) "Methodological contradictions in assessing the competitiveness of rural agricultural enterprises", *Ekonomika APK*. № 12. S. 103-108.
8. Kulayec, M. M. Babiyenko, M. F. Vitvicka, O. D. and Prosyaniuk, V. M. (2011), "Innovative assistance in food security", *Ekonomika APK*. № 6, pp. 111-117.
9. Maznayevev, G. Ye. (2011), "Economic efficiency of innovative technical and technological solutions in agrarian production", *Ekonomika APK*, № 6, pp. 118-123.
10. Sabluk, P. T. (2011), "Implementation of the mechanism of reforms in the agricultural sector", *Ekonomika APK*, № 10, pp. 3-6.
11. Samojlik, Yu. V. (2012), "Methodical approaches to assessing the strategic potential of the enterprise's competitiveness", *Ekonomika APK*, № 3, pp. 72-78.
12. Samojlyuk, Yu. V. (2011), "Mechanisms for structuring the strategic potential of enterprise competitiveness", *Tekhnolohichniy audyt ta rezervy vyrobnytstva*, № 2, pp. 73.
13. Susidenko, Yu. V. (2012), "Teoretychni aspekty sutnosti katehorii konkurentospromozhnosti pidpriemstv APK", *Ekonomika APK*, № 1, pp. 157-160.

Стаття надійшла до редакції 28.11.2019 р.